

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Методичні вказівки до практичних занять
для здобувачів вищої освіти спеціальності 053 «Психологія», освітньої
програми «Психологія бізнесу і дизайн мислення»,
рівень вищої освіти - бакалавр

Обговорено і рекомендовано на
засіданні кафедри креативних
індустрій та соціальних
інновацій
Протокол № 2
Від «11» жовтня 2022 р.

Соціальна психологія. Методичні вказівки до практичних занять для здобувачів вищої освіти спеціальності 053 «Психологія», освітньої програми «Психологія бізнесу і дизайн мислення», рівень вищої освіти бакалавр / Укл.: Лещенко М.Є., Поленкова М.В. – Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2022. – 30 с.

Укладачі: Лещенко Марина Євгеніївна, старший викладач кафедри креативних індустрій та соціальних інновацій;
Поленкова Марина Володимирівна, доктор економічних наук, доцент

Відповідальна за випуск: Поленкова М.В., завідувачка кафедри, доктор економічних наук, доцент

Рецензент: Філіпович В.М., кандидат психологічних наук, на посаді доцента кафедри креативних індустрій та соціальних інновацій Національного університету «Чернігівська політехніка»

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 СИЛАБУС	6
2 ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	8
Практичне заняття 1	8
Практичне заняття 2	9
Практичне заняття 3	10
Практичне заняття 4	12
Практичне заняття 5	13
Практичне заняття 6	14
Практичне заняття 7	14
Практичне заняття 8	15
Практичне заняття 9	16
Практичне заняття 10	17
Практичне заняття 11	18
3 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ	20
4 ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	20
5 ГЛОСАРІЙ	22
6 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	28
7 ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	30

ВСТУП

Одним з головних факторів професійного становлення майбутніх психологів є знання, отримані при вивченні базової дисципліни «Соціальна психологія».

Програма вивчення обов'язкової навчальної дисципліни «Соціальна психологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Психологія бізнесу і дизайн мислення» підготовки бакалавра галузі знань 05 «Соціальні і поведінкові науки» спеціальності 053 «Психологія».

Курс «Соціальна психологія» має на меті дати знання про соціально-психологічні особливості функціонування суспільства, соціальних груп та особистості в ньому, розкриває особливості взаємовідносин в системі «особистість-група» та проблематику спілкування, як суспільного явища.

Навчальним планом передбачено вивчення курсу «Соціальна психологія» в таких формах: лекції, практичні заняття, самостійна робота, письмові контрольні роботи, захист рефератів.

Практичні заняття є ефективною формою закріплення знань і виявлення творчості здобувачів вищої освіти. Вони доповнюють і узагальнюють матеріал, отриманий на лекціях, привчають здобувачів до самостійного пошуку знань, допомагають отримати навички логічного формулювання і викладу думок здобувачами.

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціальна психологія» є формування системи знань про взаємозв'язок соціального і психологічного у сучасній політичній і соціально-економічній сфері буття людських спільнот, основні психологічні особливості міжгрупових відносин та місце особистості в системі цих відносин.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Соціальна психологія» є:

- вивчення основ соціальної психології, основних проблем і закономірностей існування суспільства та соціальних груп, визначення місця і ролі особистості в суспільстві, а також вивчення основних закономірностей спілкування;
- набуття практичних навичок проведення соціально-психологічного дослідження, застосування навичок розв'язання конфліктних ситуацій;
- формування вмінь творчого пошуку шляхів організації психологічного контакту в сфері управління.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- основи соціальної психології;
- сучасні уявлення про особистість;
- роль і місце соціальних груп в сучасному суспільстві;
- основні закономірності спілкування;
- поняття соціалізації і адаптації особистості;
- поняття і сутність групової динаміки;

вміти:

- вільно орієнтуватися в питаннях соціальної психології;
- використовувати різні групи методів для дослідження явищ соціальної психології;
- визначати особливості соціалізації окремої особистості;
- визначати особливості соціальних груп;
- визначати особливості типів лідерства та керівництва;
- правильно організовувати психологічний контакт з членами соціальних груп.

Контроль знань і умінь передбачає: письмову контрольну роботу, тестування, аналіз практичних завдань. Підсумковий контроль – іспит.

Методичні вказівки містять відомості про зміст і структуру дисципліни, тематику та завдання до практичних занять, тематику доповідей та рефератів, список рекомендованої літератури.

Використані скорочення:

ЗВО – здобувач вищої освіти.

1 СИЛАБУС

1. Анотація курсу. Предмет вивчення – загальні закономірності, механізми та особливості функціонування соціальних груп та особистості в групі.

2. Мета та цілі курсу. Мета вивчення дисципліни – формування системи знань про взаємозв'язок соціального і психологічного у сучасній політичній і соціально-економічній сфері буття людських спільнот, основні психологічні особливості міжгрупових відносин та місце особистості в системі цих відносин. Під час вивчення дисципліни ЗВО має набути або розширити загальні та спеціальні компетентності, передбачені освітньою програмою: Інт. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов; ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків; СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.

3. Результати навчання – ЗВО має досягти або вдосконалити програмні результати навчання, відповідно до освітньої програми: ПРН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності; ПРН 14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості; ПРН25. Демонструвати лідерські навички та вміння працювати у команді, взаємодіяти з людьми, впливати на їх поведінку для вирішення професійних задач.

У підсумку ЗВО повинен знати основи соціальної психології; сучасні уявлення про особистість; роль і місце соціальних груп в сучасному суспільстві; основні закономірності спілкування; поняття соціалізації і адаптації особистості. Крім того ЗВО буде вміти вільно орієнтуватися в питаннях соціальної психології; використовувати різні групи методів для дослідження явищ соціальної психології; визначати особливості соціальних груп; правильно організовувати психологічний контакт з членами соціальних груп.

4. Обсяг курсу. Загальна кількість кредитів – 6, кількість годин самостійної і індивідуальної роботи – 130.

Вид заняття	Загальна к-сть годин
лекції	26
практичні заняття	24
самостійна робота	130

5. Пререквізити - дисципліна є базовою для вивчення дисциплін освітньої програми «Психологія бізнесу і дизайн мислення» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, а також може використовуватися під час підготовки випускної кваліфікаційної роботи бакалавра.

6. Система оцінювання та вимоги. Поточний контроль – до 75 балів, в тому числі: контрольна робота – до 15 балів; підготовка до практичних занять –

до 50 балів; цілеспрямованість та відповідальність – до 5 балів (повнота ведення конспектів занять).

Семестровий контроль проводиться під час екзаменаційної сесії з трьома запитаннями: двома теоретичними (по 10 балів максимум за кожне) та одним практичним (20 балів максимум). Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до оцінки з іспиту.

Загальна система оцінювання курсу	Поточний контроль протягом семестру та семестровий контроль у вигляді іспиту.
Вимоги до контрольної роботи	Відповідність умовам завдання, відповідність вимогам оформлення, своєчасність здачі, самостійність виконання
Практичні заняття	Підготовленість, самостійність виконання, своєчасність виконання
Умови допуску до підсумкового контролю	Здана контрольна робота та завдання до практичних занять. Мінімум 20 балів за результатами поточного контролю

7. Політика курсу - В випадку повторного складання іспиту всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний іспит складається з трьома питаннями: двома теоретичними (по 30 балів максимум за кожне) та одним практичним (40 балів максимум). У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав в повному обсязі передбачених робочою програмою всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані практичні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (20), він не допускається до складання іспиту під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ “Чернігівська політехніка”». Повторне складання заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.

8. Рекомендована література

1. Корнев М.Н., Коваленко А.Б. Соціальна психологія: Підручник. – К.: Либідь, 2008. – 301 с.
2. Москаленко В.В. Соціальна психологія: Підручник. - Київ: Центр навчальної літератури, 2005. - 624 с.
3. Орбан-Лембрик Л.Е Соціальна психологія: Навч. посібник. - Київ: Академвидав, 2003.
4. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: Підручник: У 2 кн. Кн. 2: Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія. – К.: Либідь, 2006
5. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / П.П.Горностай, М.М.Слюсаревський, В.О.Татенко, Т.М.Титаренко, Н.В.Хазратова та ін. ; за ред. М. М. Слюсаревського. – Київ : Талком, 2018. – 580 с.
6. Kalat J. W. (2013) Introduction to Psychology (10th ed.). Belmont, CA: Wadsworth, Cengage Learning.

2 ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Практичне заняття 1

Тема: Виникнення та становлення соціальної психології як науки

Питання до обговорення

1. Предмет соціальної психології як науки. Поняття про соціально-психологічні явища.
2. Передумови виникнення соціальної психології
3. Експериментально-прикладний етап розвитку соціальної психології
4. Головні теоретичні напрямки сучасної західної соціальної психології
5. Розвиток соціальної психології в Україні
6. Методи дослідження в соціальній психології:
 - а) загальнонаукові,
 - б) специфічно-наукові,
 - в) методи збору соціально-психологічної інформації.
7. Психологічний практикум. Зробити аналіз художніх творів з метою виявлення соціально-психологічних явищ.

Ключові поняття: соціальна психологія, предмет соціальної психології, соціально-психологічна реальність, методологія, загальна методологія, спеціальна методологія, методи досліджень, статус соціальної психології, експеримент, анкетування, опитування, соціометрія.

Теми для доповідей і рефератів

1. Соціально-психологічні погляди Аристотеля.
2. Витоки соціально-психологічних знань у роботах Платона.
3. Соціально-психологічні погляди Г.В.Гегеля.
4. Значення теорій Л.Фейербаха у формуванні соціальної психології.
5. Соціальна психологія як складне культурне явище.
6. Місце соціальної психології в системі наукового знання.
7. Основні тенденції розвитку сучасної соціальної психології.

Література

[1, 3-7; 1, 5, 6-9, 11, 12,16, 17, 18, 20, 24, 26, 32, 33, 36]

Контрольні питання

1. Дайте визначення соціальної психології як науки.
2. Що є предметом соціальної психології як науки?
3. Назвіть філософські передумови виникнення соціальної психології.
4. Дослідження яких науковців зробили значний внесок у становлення соціальної психології?
5. Чим відрізняються соціальна психологія як явище і соціальна психологія як наука?
6. В яких формах існують соціально-психологічні явища?

7. Які методи дослідження використовуються у соціальній психології?
8. З якими науками (галуззями знань) має зв'язки соціальна психологія?
9. В чому полягає сутність соціально-психологічного напрямку в психології?
10. Які складові входять до структури соціальної психології як науки?

Практичне заняття 2

Тема: Психологічні напрямки в соціальній психології (4 години)

Питання до обговорення

1. Психоаналітичний напрямок в соціальній психології: сутність, коротка характеристика:
 - а) розуміння соціально-психологічних явищ в психоаналітичній концепції З.Фрейда;
 - б) особливості соціально-психологічної концепції К. Юнга;
 - в) соціокультурна теорія особистості К. Хорні.
2. Загальні засади біхевіористичної теорії, її значення для розвитку соціальної психології:
 - а) теорія оперантного на учіння Б.Скінера;
 - б) концепція А.Бандури;
 - в) теорія наuczіння через моделювання;
3. Сутнісні особливості когнітивного напрямку в соціальній психології:
 - а) структуралістська теорія Ж.Піаже;
 - б) соціально-психологічна концепція Л.С.Виготського;
 - в) концепція соціальних уявлень С.Московічі.
4. Сутнісні особливості та історія формування гуманістичного напрямку:
 - а) теорія соціальних потреб А.Маслоу;
 - б) гуманістична психологія К.Роджерса та її вплив на розвиток соціальної психології.

Ключові поняття: психоаналіз, архетип, колективне несвідоме, інстинкт, базальна тривога, біхевіоризм, соціальний біхевіоризм, класичне зумовлювання, оперантне зумовлювання, респондентна поведінка, оперантна поведінка, підкріплення, когнітивна психологія, стадії когнітивного росту, соціальні уявлення, гуманістична психологія, ієрархія потреб, мотиви росту, тенденція актуалізації.

Теми для доповідей і рефератів

1. Соціально-психологічна психоаналітична концепція Шутца.
2. Теорія «відчуження» Е.Фромма.
3. Класичний біхевіоризм в психологічній науці.
4. Експеримент із лялькою Бобо.
5. Експерименти Дж.Уотсона і Р.Рейнор.
6. Теорія потреб А.Маслоу.
7. Соціальні резонанси Курта Левіна.
8. Вплив соціального середовища на розвиток особистості у соціально-

екологічній теорії У.Бронфенбреннера.

Література

[1, 3-7; 1, 5, 6-9, 11, 12,16, 17, 18, 20, 24, 25, 26, 32, 33, 36]

Контрольні питання

1. Назвіть ключові поняття психоаналітичного напрямку.
2. Назвіть засновника психоаналітичного напрямку.
3. В чому сутність соціально-психологічної концепції К. Юнга.
4. Назвіть архетипи в теорії К.Юнга.
5. В чому різниця в психоаналітичних концепціях Фрейда і Юнга?
6. Що визначає поведінку людини в концепції Фрейда?
7. Що таке базальна тривога?
8. В чому сутність соціокультурної теорії особистості К. Хорні?
9. Назвіть потреби особистості відповідно до теорії Хорні.
10. В чому соціально-психологічна сутність біхеовіоризму?
11. Хто обгрунтував теорію оперантного наочіння?
12. Що таке оперантне наочіння?
13. Що називається підкріпленням?
14. Дайте визначення поняття «самоконтроль».
15. Охарактеризуйте класичне зумовлювання за Павловим.
16. Назвіть стратегії самоконтролю.
17. Назвіть сутність експерименту з лялькою Бобо.
18. В чому полягає сутність когнітивного напрямку?
19. Назвіть науковців, які працювали в когнітивістському напрямку.
20. Назвіть сутність теорії Ж.Піаже.
21. Назвіть рівні морального розвитку за Піаже.
22. В чому полягає сутність концепції Л.Виготського?
23. Дайте визначення поняття «соціальні уявлення» за С.Московічі.
24. Назвіть стадії морального розвитку за Л.Колбергом.
25. Назвіть функції соціальних уявлень.
26. В чому полягає сутність гуманістичної психології?
27. Назвіть науковців, які працювали в рамках гуманістичного напрямку.
28. Назвіть сутність теорії А.Маслоу.
29. Сутність теорії К.Роджерса.

Практичне заняття 3

Тема: Поняття групи в соціальній психології

Питання до обговорення

1. Група як об'єкт соціальної психології: становлення соціально-психологічних знань і досліджень.
2. Поняття групи в соціальній психології, їх ознаки та структура.
3. Класифікації соціальних груп. Навести приклади, проаналізувавши засоби масової інформації та кіно.

4. Психологічні характеристики великих соціальних груп.
5. Механізми соціально-психологічного впливу у соціальних групах.
6. Психологія масових явищ.
7. Психологічний практикум. Проаналізувати художні фільми та твори літератури та навести приклади:
 - а) дії механізмів соціально-психологічного впливу;
 - б) прояву масових явищ і їх впливу на індивіда.

Ключові поняття: психологія людства, психологія народів, психологія мас, соціальна група, ознаки груп, класифікація груп, структура групи, натовп, соціальна поведінка, мода, чутки, паніка, навіювання, зараження, наслідування

Теми для доповідей і рефератів

1. Теорія натовпу Г.Лебона.
2. Концепція наслідування Г.Тарда і С.Московічі
3. Концепція «інстинктів соціальної поведінки» Мак-Дугала.
4. «Психологія народів» В.Вундта.
5. Психологія мас в роботах З.Фрейда.
6. Психоаналітичні дослідження групових процесів З.Фрейдом.
7. Психологія соціальних класів.
8. Методи дослідження психології великих соціальних груп.
9. Психологічна характеристика соціальної стратифікації.

Література

[1, 3-7; 1, 3, 5, 6-9, 11, 12, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 24, 26, 32, 33, 36]

Контрольні питання

1. В яких соціальних умовах виникла «психологія народів і мас»?
2. Що таке соціальна група?
3. Назвіть основні ознаки груп.
4. За якими підставами поділяють соціальні групи?
5. Назвіть компоненти структури соціальної групи.
6. В чому полягає сутність теорії натовпу Г.Лебона?
7. Назвіть основні ознаки маси.
8. Назвіть механізми соціального впливу групи.
9. Визначте масові явища.
10. Яка ідея покладена в основу «психології народів»?
11. В чому полягає сутність концепції наслідування Г.Тарда?
12. Розкрийте сутність концепції «інстинктів соціальної поведінки» Мак-Дугала.
13. В чому полягає сутність ідеї наслідування С.Московічі?

Практичне заняття 4

Тема: Психологія малих соціальних груп

Питання до обговорення

1. Поняття «мала соціальна група», її ознаки та функції.
2. Класифікація малих груп.
3. Структура малої соціальної групи.
4. Поняття «групова динаміка», її елементи.
5. Механізми групової динаміки.
6. Феномен групового тиску. Соціальний конформізм та конформність.
7. Характеристика соціометрії як основного методу дослідження внутрішньогрупових відносин.
8. Психологічний практикум:
 - а) ситуативна гра «Дилема в'язня»;
 - б) діагностика міжособистісних стосунків в групі за допомогою методики Q-сортування (В.Стефансона).

Ключові поняття: мала соціальна група, ознаки малої групи, підходи у вивченні малої групи, види малих груп, соціометрія, групова динаміка, структура малої групи.

Тематика доповідей (презентацій)

1. Організація як середня соціальна група
2. Дослідження соціальної фасилітації та конформізму в психології

Література

[1-7; 1, 5-9, 11, 12, 14, 15, 20, 21, 24, 26, 27, 32, 34, 37]

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «мала соціальна група».
2. Назвіть основні ознаки малої групи.
3. Назвіть функції малої групи.
4. Назвіть основні підходи до вивчення малих соціальних груп.
5. В чому полягає сутність соціометричного підходу.
6. Назвіть види малих груп.
7. Охарактеризуйте структуру малої групи.
8. Дайте визначення поняття «групова динаміка».
9. Охарактеризуйте процес утворення малої групи.
10. Дайте визначення поняття колектив.
11. Що називають соціальним конформізмом?
12. Чому виникає соціальний конформізм?
13. Що таке конформність?

Практичне заняття 5

Тема: Проблема особистості в соціальній психології

Питання до обговорення

1. Поняття особистості в соціальній психології.
2. Історичний аспект дослідження особистості.
3. Характеристика структури особистості.
4. Соціально-психологічні властивості особистості. Соціальний інтелект та соціальна компетентність.
5. Поняття самосвідомості особистості та її вплив на розвиток та поведінку особистості.
6. Психологічний практикум. Визначення соціально-психологічних особливостей особистості (методики Т.Лірі, В.В.Бойко, Куна-Макпартленда, Р.Кетелла)

Ключові поняття: людина, індивід, індивідуальність, особистість, структура особистості, свідомість, самосвідомість, соціальний досвід, соціальний інтелект, соціальна компетентність.

Теми для доповідей і рефератів

1. Особистість як предмет дослідження в соціології і психології.
2. Специфіка соціально-психологічної проблематики особистості.
3. Теорія особистості К.Юнга.
4. Особистість у роботах К.Хорні.
5. Теорія особистості З.Фрейда.

Література

[1, 3-7; 1, 5-9, 11, 12, 15, 18, 21, 26, 30]

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «особистість».
2. Співставте поняття «індивід», «людина», «індивідуальність», «особистість».
3. Назвіть основні періоди дослідження особистості.
4. Як відбувається засвоєння соціального досвіду?
5. Розкрийте поняття «соціальний тип особистості».
6. Назвіть компоненти структури особистості.
7. Назвіть види соціально-психологічних властивостей особистості.
8. Дайте визначення поняття «соціальний інтелект».
9. Дайте визначення поняття «соціальна компетентність».
10. Як співвідносяться поняття «соціальний інтелект» і «соціальна компетентність»?
11. Як соціально-психологічні властивості особистості впливають на її життєдіяльність?

Практичне заняття 6

Тема: Теорії адаптації та соціалізації особистості

Питання до обговорення

1. Поняття адаптації та соціалізації особистості.
2. Сфери розгортання процесу соціалізації особистості.
3. Стадії процесу соціалізації.
4. Соціально-психологічні механізми соціалізації. Проаналізувати художні твори та кіноматеріали з метою виявлення механізмів соціалізації.
5. Поняття асоціалізації та десоціалізації. Девіантна поведінка як прояв асоціалізації. Аналіз художніх творів та кіноматеріалів на предмет асоціалізації.

Ключові слова: соціалізація, адаптація, інтеріоризація, сфери соціалізації, стадії соціалізації, механізми соціалізації, асоціалізація, десоціалізація, девіантна поведінка, самовизначення особистості, моделі соціалізації.

Теми для доповідей і рефератів

1. Соціально-психологічна характеристика соціалізації молоді.
2. Особливості соціалізації особистості в зрілому віці.
3. Концепція соціалізації Дж.Міда.

Література

[1, 3-7; 1, 5-9, 11, 12, 15, 18, 21, 26, 30]

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «соціалізація».
2. Які форми соціалізації ви знаєте?
3. В яких сферах відбувається соціалізація?
4. Які виділяють стадії соціалізації?
5. Назвіть інститути соціалізації.
6. Які ви можете назвати механізми соціалізації?
7. Які наслідки несоціалізованості особистості?
8. Назвіть моделі соціалізації.
9. В чому полягає двосторонність процесу соціалізації?
10. Що називають асоціалізацією?
11. Що таке девіантна поведінка?

Практичне заняття 7

Тема: Соціальні норми, цінності і установки

Питання до обговорення

1. Проблема детермінації соціальної поведінки особистості.
2. Соціальні норми. Аналіз художніх текстів та кіно на предмет визначення впливу соціальних норм на поведінку і діяльність особистості.
3. Соціальні цінності. Порівняльна характеристика соціальних цінностей в

- історичному аспекті.
4. Поняття соціальної установки та її структура.
 5. Ієрархічна структура диспозицій особистості (концепція В.Я.Ядова).
 6. Проблема суперечності соціальної установки та реальної поведінки.

Ключові поняття: соціальні норми, юридичні норми, моральні норми, соціальні цінності, суспільні цінності, ціннісні орієнтації, соціальна установка, структура установки, парадокс Лап'єра.

Теми для доповідей і рефератів

1. Дослідження соціальної установки Г.Олпорта.
2. Концепція соціальної установки В.Томаса і Ф.Знанецького.
3. Дослідження соціальної установки Д.М.Узнадзе.

Література

[1, 3-7; 1, 5-9, 11, 12, 14, 15, 18, 21, 26, 30]

Контрольні питання

1. Чим обумовлена соціальна поведінка особистості?
2. Дайте визначення поняття «соціальна норма».
3. Які види соціальних норм ви знаєте?
4. Охарактеризуйте поняття «соціальні цінності».
5. Дайте визначення «соціальної установки».
6. Які науковці досліджували соціальні установки?
7. Як соціальні установки впливають на поведінку особистості?
8. Розкрийте структуру соціальної установки.
9. Розкрийте процес формування соціальної установки.
10. Хто з науковців вважається засновником вітчизняної теорії установки?

Практичне заняття 8

Тема: Роль і статус особистості в групі

Питання до обговорення

1. Поняття «статус» в соціальній психології.
2. Види статусів.
3. Основні складові статусу.
4. Поняття «роль», головні підходи до розуміння поняття.
5. Характеристика видів соціальних ролей.
6. Зв'язок соціальної ролі зі статусом.

Ключові поняття: соціальний статус, набутий статус, авторитет, престиж, соціальна роль, види соціальних ролей, зразок ролі, рольова поведінка.

Теми для доповідей і рефератів

1. Особливості класифікації соціальних ролей.

2. Духовний потенціал особистості.
3. Дослідження соціальних ролей в соціології і психології.

Література

[1, 3-7; 1, 5-9, 11, 12, 14, 15, 18, 21, 26, 30, 32]

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «статус».
2. Назвіть види статусів.
3. Які складові має статус?
4. Дайте визначення поняття «роль».
5. Визначте підходи до розуміння ролі.
6. Який зв'язок між соціальною роллю і соціальним статусом?
7. Які науковці досліджували соціальні ролі?
8. В чому полягає рольова ідентичність?
9. В чому полягає статево-рольова ідентичність?
10. Назвіть види соціальних ролей.
11. В чому полягає рольова амбівалентність?

Практичне заняття 9

Тема: Лідерство та керівництво в малій групі

Питання до обговорення

1. Поняття лідерства та керівництва в малих групах.
2. Теорії сутності і виникнення лідерства.
3. Психологічна характеристика стилів лідерства і керівництва.
4. Характеристика особистості лідера.
5. Функції лідера.
6. Авторитет та псевдоавторитет керівника.
7. Психологічний практикум. Визначення стилів керівництва та управлінських якостей.

Ключові поняття: лідерство, керівництво, лідер, керівник, теорії лідерства, стиль лідерства, типологія лідерів, емоційний лідер, інструментальний лідер, авторитарний лідер, демократичний лідер.

Теми для доповідей і рефератів

1. Етичний характер лідерства.
2. Феномен лідерства в історичному аспекті.
3. Теорія лідерства і керівництва К.Левіна.

Література

[1, 3-7; 1, 2, 4-9, 11, 12, 15, 18, 21, 24, 26, 30, 32, 34]

Контрольні питання

1. Визначте відмінності між поняттями «лідер» і «керівник».
2. Що є спільного в діяльності лідерів і керівників?
3. Назвіть науковців, які досліджували проблематику лідерства і керівництва.
4. В чому полягає сутність теорії рис?
5. Дайте характеристику ситуаційної теорії лідерства.
6. В чому полягає сутність поведінкового підходу до лідерства?
7. Дайте визначення поняття «стиль лідерства».
8. Охарактеризуйте типи лідерів за Р.Бейлсом.
9. Назвіть типи лідерів за змістом діяльності.
10. Назвіть типи лідерів за стилем керівництва.
11. Визначте типи лідерів за характером діяльності.
12. Охарактеризуйте авторитарний, демократичний та ліберальний стилі керівництва.
13. Назвіть типові риси ефективного керівника.

Практичне заняття 10

Тема: Проблема спілкування в соціальній психології

Питання до обговорення

1. Визначення поняття «спілкування». Його суб'єкт та об'єкт.
2. Структура спілкування.
3. Типи та види спілкування.
4. Функції спілкування.
5. Спілкування як потреба людини:
 - а) психологічне непідтвердження;
 - б) афіліація як потреба у спілкуванні;
 - в) соціальна підтримка та її буферний ефект.
6. Психологічний практикум:
 - а) дослідження ригідності особистості;
 - б) дослідження потреби у спілкуванні.

Ключові поняття: спілкування, суб'єкт спілкування, об'єкт спілкування, структура спілкування, міжособистісне спілкування, рольове спілкування, ритуальне спілкування, монологічне спілкування, імператив, маніпуляція, функції спілкування, комунікативно-зв'язуюча роль спілкування, афіліація, атракція, психологічне непідтвердження, соціальна підтримка.

Теми для доповідей і рефератів

1. Дослідження проблеми спілкування в психологічній науці.
2. Теорія спілкування Б.Ф.Ломова.
3. ЗМІ в структурі спілкування
4. Маніпуляція як складова життєдіяльності людини з точки зору психологічної науки.

Література

[1, 3-7; 1, 5-9, 18, 19, 20, 21, 22, 28, 29]

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «спілкування».
2. Що є об'єктом і суб'єктом спілкування.
3. Назвіть складові спілкування.
4. Назвіть види спілкування.
5. Визначте засоби спілкування.
6. Охарактеризуйте функції спілкування.
7. Дайте визначення поняття «афіліація» та «атракція».
8. В чому полягає основна роль спілкування?

Практичне заняття 11

Тема: Структура спілкування

Питання до обговорення

1. Поняття комунікації як форми та використання каналів передачі інформації, її особливості, її види і форми.
2. Характеристика моделей комунікації.
3. Характеристика вербальних і невербальних способів передачі інформації.
4. Особливості комунікативних бар'єрів та їх вплив на спілкування.
5. Інтеракція – взаємодія у спілкуванні. Взаємодія як контакт між людьми. Взаємодія як загальна характеристика спілкування.
6. Форми поведінки особистості у міжособистісній взаємодії.
7. Поняття соціальної перцепції, її об'єкт та суб'єкт.
8. Сприйняття та розуміння один одного партнерами по спілкуванню.
9. Характеристика механізмів соціальної перцепції.
10. Характеристика ефектів міжособистісного сприйняття.

Ключові поняття: комунікація, міжособистісна комунікація, специфіка міжособистісної комунікації, знак, смисл, комунікативний бар'єр, моделі комунікації, невербальні засоби спілкування, просодика, екстралінгвістична система, вербальні засоби спілкування, мова, інтеракція, взаємодія, просторові контакти, контакт зацікавленості, механізм взаємодії, соціальна перцепція, об'єкт перцепції, суб'єкт перцепції, перцептивні гачки, соціальне сприйняття, схема сприйняття,

Теми для доповідей і рефератів

1. Теорія комунікації Джо Люфта і Гаррі Інґхема.
2. Правила ефективного спілкування.
3. Техніки міжособистісного спілкування.
4. Теорія соціальної взаємодії М.Вебера.
5. Трансактний аналіз Е.Берна.

6. Перешкоди на шляху спілкування.
7. Теорії типології особистості та їх значення в дослідженні соціальної перцепції.
8. Проблема точності міжособистісної перцепції.
9. Вплив рівня культури суб'єкта на його перцептивні здібності.

Література

[1, 3-7; 1, 5-9, 18, 19, 20, 21, 22, 28, 29]

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «комунікація».
2. Назвіть види комунікації.
3. Назвіть форми комунікації.
4. Назвіть моделі комунікації.
5. Дайте визначення поняття «комунікативна компетентність».
6. Дайте визначення поняття «асертивність».
7. В чому полягають відмінності між односторонньою і двосторонньою комунікацією?
8. Назвіть основні техніки міжособистісної комунікації.
9. Дайте визначення поняття «інтерація».
10. Назвіть види контактів при взаємодії.
11. Які форми поведінки у міжособистісній взаємодії Ви знаєте?
12. Назвіть компоненти структури взаємодії.
13. Назвіть основні деструктивні форми взаємодії.
14. Що називають соціальною перцепцією?
15. Хто є суб'єктом соціальної перцепції?
16. Охарактеризуйте об'єкт соціальної перцепції.
17. Визначте механізми соціальної перцепції.
18. Назвіть ефекти міжособистісного сприйняття.
19. Дайте визначення поняття «афіліація».
20. В чому полягає буферний ефект соціальної підтримки?
21. Що таке каузальна атрибуція?

3 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із здобувачами під час лекцій, практичних занять та консультацій, а також опитувань здобувачів в ході практичних занять, виконання письмових робіт, поточного експрес-контролю та підсумкового тестування рівня навчальних досягнень. Складання екзамену є обов'язковим елементом підсумкового контролю знань для студентів, які претендують на оцінку «добре» або «відмінно».

Наприкінці вивчення кожного змістового модулю проводиться підсумковий тестовий контроль знань студентів. Для підвищення модульної оцінки студент за бажанням пише реферат (лише 1 протягом вивчення курсу) на тематику дисципліни «Соціальна психологія», який здає на перевірку викладачеві і усно захищає на практичному занятті.

Варіанти завдань до самостійної та контрольної робіт, підсумкові модульні тести, теми рефератів знаходяться в пакеті документів на дисципліну. Результати самостійної та контрольної роботи, оцінка підсумкового контролю є складовою модульних оцінок. Модульні оцінки доводяться до відома студентів до початку сесії. Здобувачі наприкінці вивчення дисципліни складають екзамен, в результаті чого можуть підвищити свою оцінку набравши максимально 25 балів.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру набрав 60 балів, він за своїм бажанням може отримати оцінку «задовільно» за результатами поточного та модульних контролів.

4 ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття соціальної психології. Соціальна психологія як наука.
2. Закони соціальної психології.
3. Проблема визначення предмета соціальної психології як науки.
4. Методи дослідження в соціальній психології.
5. Історія виникнення і розвитку соціальної психології як науки.
6. Основні тенденції розвитку сучасної соціальної психології.
7. Психоаналітичний напрямок в соціальній психології: сутність, коротка характеристика.
8. Розуміння соціально-психологічних явищ в психоаналітичній концепції З.Фрейда.
9. Особливості соціально-психологічної концепції К. Юнга.
10. Соціокультурна теорія особистості К. Хорні.
11. Загальні засади біхевіористичної теорії, її значення для розвитку соціальної психології.
12. Теорія оперантного на учіння Б.Скінера.
13. Концепція А.Бандури.
14. Теорія наuczіння через моделювання.
15. Сутнісні особливості когнітивного напрямку в соціальній психології.
16. Структуралістська теорія Ж.Піаже.
17. Соціально-психологічна концепція Л.С.Виготського.

18. Концепція соціальних уявлень С.Московічі.
19. Сутнісні особливості та історія формування гуманістичного напрямку.
20. Теорія соціальних потреб А.Маслоу.
21. Гуманістична психологія К.Роджерса та її вплив на розвиток соціальної психології.
22. Соціальна психологія людства.
23. Психологія народів і мас.
24. Поняття групи в соціальній психології.
25. Класифікації великих соціальних груп.
26. Загальні ознаки та структура груп.
27. Поняття «мала соціальна група», її ознаки та функції.
28. Класифікація малих груп.
29. Структура малої соціальної групи.
30. Поняття «групова динаміка», її складові.
31. Характеристика соціометрії як основного методу дослідження внутрішньо групових відносин.
32. Механізми групової динаміки.
33. Феномен групового тиску. Соціальний конформізм та конформність.
34. Характеристика соціометрії як основного методу дослідження внутрішньогрупових відносин.
35. Поняття особистості в соціальній психології.
36. Історичний аспект дослідження особистості.
37. Характеристика структури особистості.
38. Соціально-психологічні властивості особистості. Соціальний інтелект та соціальна компетентність.
39. Поняття самосвідомості особистості та її вплив на розвиток та поведінку особистості.
40. Поняття адаптації та соціалізації особистості.
41. Сфери розгортання процесу соціалізації особистості.
42. Стадії процесу соціалізації.
43. Соціально-психологічні механізми соціалізації.
44. Поняття асоціалізації та десоціалізації. Девіантна поведінка як прояв асоціалізації.
45. Проблема детермінації соціальної поведінки особистості.
46. Соціальні норми.
47. Соціальні цінності. Порівняльна характеристика соціальних цінностей в історичному аспекті.
48. Поняття соціальної установки та її структура.
49. Ієрархічна структура диспозицій особистості (концепція В.Я.Ядова).
50. Проблема суперечності соціальної установки та реальної поведінки.
51. Поняття «статус» в соціальній психології.
52. Види статусів.
53. Основні складові статусу.
54. Поняття «роль», головні підходи до розуміння поняття.
55. Характеристика видів соціальних ролей.

56. Зв'язок соціальної ролі зі статусом.
57. Поняття лідерства та керівництва в малих групах.
58. Теорії сутності і виникнення лідерства.
59. Психологічна характеристика стилів лідерства і керівництва.
60. Характеристика особистості лідера.
61. Функції лідера.
62. Авторитет та псевдоавторитет керівника.
63. Визначення поняття «спілкування». Його суб'єкт та об'єкт.
64. Структура спілкування.
65. Типи та види спілкування.
66. Функції спілкування.
67. Спілкування як потреба людини:
68. Поняття комунікації як форми та використання каналів передачі інформації, її особливості.
69. Види і форми комунікації
70. Характеристика моделей комунікації.
71. Характеристика вербальних і невербальних способів передачі інформації.
72. Особливості комунікативних бар'єрів та їх вплив на спілкування.
73. Інтеракція – взаємодія у спілкуванні. Взаємодія як контакт між людьми.
74. Взаємодія як загальна характеристика спілкування.
75. Форми поведінки особистості у міжособистісній взаємодії.
76. Поняття соціальної перцепції, її об'єкт та суб'єкт.
77. Сприйняття та розуміння один одного партнерами по спілкуванню.
78. Характеристика механізмів соціальної перцепції.
79. Характеристика ефектів міжособистісного сприйняття.
80. Поняття впливу у соціальній психології.
81. Соціально-психологічні механізми впливу.
82. Психологічний механізм зараження.
83. Мода як соціально-психологічний механізм впливу.
84. Паніка як механізм впливу в групі.
85. Навіювання і наслідування.
86. Чутки – механізм впливу та формування.

5 ГЛОСАРІЙ

Адаптація – це пристосування організму до умов зовнішнього середовища.

Анкетування - метод письмового опитування, яке здійснюється за допомогою структурно організованих запитань.

Атитюд – стан свідомості, що регулює відношення й поведінку людини у зв'язку з певним об'єктом у певних умовах, і психологічне переживання ним соціальної цінності, змісту об'єкта.

Атрибуція каузальна – інтерпретація суб'єктом міжособистісного сприймання чинників і мотивів поведінки інших людей на основі власного досвіду проживання подібних ситуацій.

Афіліація – потреба (мотивація) у спілкуванні, в емоційному контакті,

дружбі, любові.

Бесіда – це метод одержання інформації за домовою вербальної комунікації у ході вільного діалогу між дослідником та піддослідним на певну тему.

Велика група – це кількісно необмежене об'єднання людей, умовна спільність, виділена за певними соціальними ознаками, або ж реальна, значна за розмірами та складно організована спільність людей, поєднана спільною суспільною діяльністю (певна організація).

Вербальні засоби спілкування - усна і писемна мова.

Взаємодія – це процес безпосереднього чи опосередкованого впливу суб'єктів (об'єктів) один на одного, що породжує їхню взаємозумовленість і взаємозв'язок між ними.

Взаєморозуміння – процес досягнення єдності в думках, цінностях, при якому максимально враховуються позиції людей.

Витіснення – це механізм психологічного захисту особистості як спосіб уникнення внутрішнього конфлікту завдяки активному вилученню зі свідомості негативної інформації.

Вплив - це процес і результат зміни індивідом поведінки іншої людини, її установок, намірів, уявлень, оцінок тощо у ході взаємодії з нею.

Група – обмежена в розмірах спільність людей, що виділяється із соціального цілого на основі визначених ознак (характеру виконуваної діяльності, соціальної або класової приналежності, структури, композиції, рівня розвитку і т. д).

Групові ролі — типові способи поведінки, які пропонують, очікують і реалізують учасники групового процесу.

Дія – відносно завершений елемент діяльності, спрямований на досягнення певної проміжної усвідомленої мети.

Діяльність – це усвідомлена і цілеспрямована активність людини, зумовлена потребами та спрямована на пізнання та перетворення світу.

Експеримент - форма пізнання об'єктивної дійсності, один з основних методів наукового дослідження, в якому вивчення явищ відбувається в доцільно вибраних або штучно створених умовах, що забезпечують появу тих процесів, спостереження яких необхідне для встановлення закономірних зв'язків між явищами.

Екстеріоризація – процес переходу від внутрішньої (психічної) до зовнішньої (предметної) дії.

Емпатія – емоційний аспект розуміння іншої людини, здатність емоційно відгукнутися на її проблеми, переживати разом з нею, співчувати їй.

Заміщення – це механізм психологічного захисту особистості як перенесення дії, спрямованої на недоступний об'єкт, на дії з доступним об'єктом.

Заперечення – механізм психологічного захисту особистості, який виявляється в тому, що інформація, яка тривожить і може призвести до конфлікту, не сприймається.

Зараження - це неусвідомлювана, мимовільна схильність індивіда до певних психічних станів

Згуртованість групи – ступінь міцності соціально-психологічних зв'язків

у групі.

Ідентифікація – механізм психологічного захисту особистості як несвідоме перенесення на себе почуттів і якостей, властивих іншій людині і недоступних, але бажаних для себе.

Індивідуальність – це поєднання психологічних особливостей людини, що утворюють її своєрідність, відмінність від інших людей.

Інстинкт – це ланцюжок безумовних рефлексів, вроджена, видова форма поведінки тварин.

Інтелект – індивідуальні особливості структури пізнавальної сфери людини.

Інтерв'ю – це метод одержання необхідної інформації шляхом безпосередньої цілеспрямованої бесіди інтерв'юера з респонентом.

Інтеріоризація (лат. interior — внутрішній) — процес формування внутрішньої структури людської психіки за допомогою засвоєння соціальних норм, цінностей, ідеалів, процес переведення елементів зовнішнього середовища у внутрішнє «Я».

Керівництво — здійснюваний індивідом чи колективним суб'єктом соціально-психологічний вплив на інших людей з метою структурування дій та відносин у групі (організації).

Колектив – група людей, об'єднаних спільними цілями і завданнями, які збігаються з цілями суспільства, що досягла в процесі виконання спільної соціально значущої діяльності високого рівня розвитку.

Комунікативний бар'єр - це психологічна перепона різного походження, яку реципієнт встановлює на шляху небажаної, втомлюючої або небезпечної інформації.

Комунікація (від лат. - повідомлення, передача) – це передача інформації від однієї системи до іншої через посередництво спеціальних матеріальних носіїв, сигналів.

Лідер – людина, яка завдяки своїм особистим якостям (професійним, організаційним, комунікативним тощо) має найбільший вплив на членів соціальної групи.

Лідерство – стосунки домінування і підкорення, впливу і наслідування в системі міжособистісних стосунків у групі.

Локус контролю – це схильність людини приписувати відповідальність за результати своїх дій зовнішнім силам і обставинам, або навпаки – власним зусиллям та здібностям.

Мала група – відносно стійке, нечисленне, пов'язане спільною метою об'єднання людей, у якому здійснюється безпосередній контакт між його членами.

Ментальність – це притаманний нації варіант світосприймання, поведінки, який реалізується на спільній мовній, культурній і морально-етичній основі.

Міжособистісна взаємодія – це певна форма життєдіяльності людей, спосіб передачі форм культури та суспільного досвіду.

Міжособистісні стосунки – це взаємозв'язки між окремими людьми (групами людей), які об'єктивно виявляються в характері і способах взаємних

впливів людей один на одного в процесі різних видів спільної діяльності і, зокрема, спілкування, суб'єктивно переживаються та оцінюються ними

Мова – це система словесних знаків, яка включає в себе слова з їхніми значеннями і синтаксис – сукупність правил, за якими будується речення.

Мовленнєва діяльність – процес використання людиною мови для спілкування.

Мода - це форма стандартизованої масової поведінки людей, що виникає стихійно під впливом настроїв, смаків, захоплень, які домінують у суспільстві.

Мотивація досягнення – це наполегливість у досягненні своєї мети, прагнення до поліпшення результатів, незадоволеність досягнутим, намагання досягти успіху.

Мотиви – це пов'язані із задоволенням певних потреб спонукання до діяльності.

Навіювання – це цілеспрямований вплив однієї людини на іншу, яка некритично, пасивно, в обхід своїх думок сприймає цей вплив.

Наслідування – вид психологічного впливу, спрямований на відтворення індивідом певних зовнішніх рис і зразків поведінки, манер, дій, вчинків, які характеризують об'єкт пізнання, і позначене при цьому певною емоційною й раціональною спрямованістю

Національна самосвідомість – це усвідомлення людиною своєї причетності до певного народу, його культури і мови, усвідомлення свого місця й ролі у світовій цивілізації та права на національну незалежність.

Неофіційна група (неформальна) – реальна соціальна спільність, що не має юридично зафіксованого статусу, добровільно об'єднана на основі симпатії, дружби, спільності інтересів чи прагматичних цілей.

Опитування – метод збору первинної інформації, який ґрунтується на безпосередній – бесіда, інтерв'ю чи опосередкованій – анкета соціально-педагогічній взаємодії дослідника та респондента.

Особистість – це системна соціальна якість індивіда, яка виникає в результаті його активної взаємодії з довкіллям.

Офіційна група (формальна) – реальна чи умовна соціальна спільність, що має зовні задані соціально значущі цілі діяльності, юридично зафіксований статус, нормативно визначену структуру (керівництва та підлеглості), нормативно закріплені права й обов'язки її членів.

Подразливість – здатність живого організму реагувати на зовнішні впливи середовища певними біологічними процесами.

Потреба – це стан живої істоти, що відображає залежність її від умов існування та спричиняє активність у ставленні до цих умов.

Потяг – це спонукання до діяльності, що є недиференційованою, недостатньо чітко усвідомленою потребою, невиразна потреба в чомусь.

Прагнення особистості – це мотиви поведінки, в яких виявлена потреба в чомусь, що може бути досягнуто вольовими зусиллями.

Праця – соціально зумовлений вид діяльності, який виявляється у зв'язку із значеннями, зафіксованими в закріплених знаряддях схемах дій, мовленнєвих поняттях, соціальних ролях, цінностях і соціальних нормах.

Проблемна ситуація – це суперечність між обставинами та умовами, між тим, якими знаннями володіє на сьогодні суб'єкт, і тим, до чого він прагне.

Проекція – несвідоме перенесення (приписування) власних почуттів, бажань і прагнень, у яких людина не хоче собі зізнатися, розуміючи їхню соціальну неприйнятність, на інших.

Раціоналізація – механізм психологічного захисту особистості як псевдорозумне пояснення людиною своїх бажань, учинків, насправді зумовлене причинами, визнання яких загрожувало б втратою самоповаги.

Реактивність – сила емоційної реакції на зовнішні та внутрішні подразники.

Реальна група – це обмежена за розмірами спільність людей, яка існує у спільному просторі й часі та об'єднана реальними стосунками у процесі взаємодії.

Референтна група – це реальна чи умовна соціальна спільність, з якою людина порівнює себе, як з еталоном, до якої відносить себе і на норми та цінності якої орієнтується у своїй поведінці та самооцінці.

Рефлексія – усвідомлення суб'єктом того, як його сприймають і оцінюють інші індивіди або спільноти; аналіз власного психічного стану.

Ригідність – інертність, нечутливість до зміни умов, нерухомість, стереотипність мислення.

Риси характеру – це набуті впродовж життя складні індивідуальні особливості людини, які дають змогу з певною вірогідністю передбачати її поведінку в тому чи іншому конкретному випадку.

Рівень домагань особистості – це прагнення до досягнення мети тієї складності, на яку людина вважає себе здатною.

Розвиток – це рух від простих форм і структур до вищих, складніших.

Роль (франц. rôle — список) — певна соціальна, психологічна характеристика особистості, спосіб поведінки людини залежно від її статусу і позиції у групі, суспільстві, в системі міжособистісних, суспільних відносин.

Самоактуалізація особистості – це використання індивідом усіх своїх талантів, здібностей, можливостей.

Самооцінка – це та цінність, значущість, якої надає собі індивід загалом та окремим сторонам своєї особистості, діяльності, поведінки.

Самоповага – співвідношення справжніх досягнень особистості і того, на що людина претендує, розраховує.

Самосвідомість особистості – усвідомлене ставлення людини до своїх потреб і здібностей, потягів і мотивів поведінки, переживань і думок.

Свідомість – це вища, інтегрована, керована форма психіки, яка складається під впливом суспільно-історичних умов у трудовій діяльності людини та її спілкування за допомогою мови з іншими людьми.

Сенситивність темпераменту – властивість темпераменту, що визначається тим, яка сила впливу необхідна, щоб викликати в людини реакцію.

Соціалізація (лат. socialis — суспільний) — процес входження індивіда в суспільство, активного засвоєння ним соціального досвіду, соціальних ролей, норм, цінностей, необхідних для успішної життєдіяльності в певному

суспільстві.

Соціальна адаптація (лат. adaptatio — пристосовувати) — вид взаємодії особи із соціальним середовищем, у процесі якого відбувається узгодження вимог та сподівань обох сторін.

Соціальна група – зібрання двох або більше людей, які взаємодіють один з одним і залежать один від одного в тому розумінні, що загальні потреби і цілі заставляють їх розраховувати один на одного.

Соціальна компетентність – базисна, інтегральна характеристика особистості, що відображує її досягнення в розвитку стосунків з іншими людьми, забезпечує повноцінне оволодіння соціальною реальністю і дає можливість ефективно вибудовувати свою поведінку в залежності від ситуації й у відповідності з прийнятими в соціумі на даний момент нормами й цінностями

Соціальна психологія - галузь психології, яка вивчає факти, закономірності і механізми поведінки, діяльності і спілкування індивіда, що обумовлює його входження в соціальні спільності, а також психологічні характеристики цих спільностей.

Соціальні норми — конвенціональні (тобто прийняті в певній групі або спільності) правила, які приписують або забороняють певну поведінку, діяльність, дію.

Соціальний інтелект – набір психічних властивостей особистості, який дозволяє людині шляхом розумових операцій ефективно взаємодіяти з іншими людьми, здатність до усвідомлення і вирішення в розумовому плані різних завдань і проблем, що постають в реальних ситуаціях життя.

Соціометрія – це соціально-педагогічний метод, який використовується для оцінки міжособистісних емоційних зв'язків у групі.

Спілкування – взаємодія двох чи більше людей, яка полягає в обміні між ними інформацією пізнавального чи афективно-оцінного характеру.

Спостереження — пасивний метод наукового дослідження, при якому дослідник, тобто спостерігач не впливає на розвиток подій.

Стадії соціалізації — етапи, періоди становлення особистості, засвоєння нею соціального досвіду.

Статус (лат. status — стан, становище) — місце індивіда в системі міжособистісних відносин у групі, суспільстві, його права, обов'язки і привілеї.

Стереотип – це відносно стійкий і спрощений образ об'єкта, який складається в умовах недостатньої інформації або є результатом узагальнення власного досвіду особистості.

Стиль спілкування – це індивідуально-стабільна форма комунікативної поведінки людини, яка виявляється в будь-яких умовах взаємодії – в ділових і особистісних стосунках у стилі керівництва і виховання дітей, способах прийняття рішень і розв'язання конфліктів, у прийомах психологічного впливу на людей.

Стрес – психофізіологічний стан крайньої психологічної (емоційної) напруги, який призводить до негативних наслідків для здорової людини.

Стресори – стимули, які призводять до розвитку стресу.

Сублімація – форма психологічного захисту в ситуації конфлікту шляхом

трансформації нижчих (наприклад, інстинктивних) форм у вищі форми.

Суспільні цінності – матеріальні та духовні явища, що є важливими, позитивним для суспільства.

Сфера соціалізації — середовище дії, в якому відбувається процес розширення та примноження соціальних зв'язків індивіда з зовнішнім світом.

Умовна група – об'єднана за певною ознакою (стать, вік, рівень освіти, вид діяльності, національність та ін.) спільність людей, що включає суб'єктів, які не пов'язані об'єктивною, реальною взаємодією.

Ціннісні орієнтації — важливий компонент світогляду особистості або групової ідеології, що виражає переваги і прагнення особистості або групи відносно тих або інших узагальнених людських цінностей (добробут, здоров'я, комфорт, пізнання, цивільні свободи, творчість, праця і т. п.).

Чутка - це повідомлення, що надходить від однієї або більше осіб, про нічим не підтвержені події.

Я-концепція – це динамічна система уявлень людини про себе, яка включає усвідомлення своїх фізичних, інтелектуальних та інших особливостей; самооцінювання та суб'єктивне сприймання зовнішніх чинників, які впливають на особистість.

6 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Корнєв М.Н., Коваленко А.Б. Соціальна психологія: Підручник. – К.: Либідь, 2008. – 301 с.
2. Кричевский Р.Л. Психологія малої групи: теоретичний и прикладний аспекти. – М.: Аспект-Пресс, 2012. – 485 с
3. Москаленко В.В. Соціальна психологія. Підручник. Видання 2 ге, виправлене та доповнене – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 688 с.
4. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Підручник: У 2 кн. Кн. 1: Соціальна психологія особистості і спілкування / Л. Е. Орбан-Лембрик. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2010. – 464 с.
5. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Підручник: У 2 кн. Кн. 2: Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія / Л. Е. Орбан-Лембрик. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2010. – 464 с.
6. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. ; за ред. М. М. Слюсаревського. – Київ : Талком, 2018. – 580 с.
7. Соціальна психологія: навч. посіб. / Воляннюк Н. Ю., Ложкін Г. В., Винославська О. В., Блохіна І. О., Кононець М. О., Москаленко О. В., Боковець О. І., Андрійцев Б. В. Київ, 2019. 254 с.

Допоміжна

1. Ануфрієва Н. М. Соціальна психологія: Навч. посібник / Н. М. Ануфрієва, Т. М. Зелінська, Н. О. Єрмакова. – К. : Каравела, 2011. – 296. с.

2. Васютинський В.О. Інтеракційна психологія влади В. О. Васютинський. – К., 2005. – 492 с.
3. Васютинський В. О. Психологічні виміри спільноти: монографія. К. : Золоті ворота. 2010. 120 с.
4. Власова О. І., Никоненко Ю. В. Соціальна психологія організацій та управління: Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 398 с.
5. Гапон Н. Соціальна психологія: навчальний посібник. Л.: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 366 с.
6. Донченко О. А., Хазратова Н. В. Основи соціальної психології: навчальний посібник / За ред. М. М. Слюсаревського. Київ: Міленіум, 2008. 495 с.
7. Лебедев-Любимов А. Психология рекламы. — СПб.: Питер, 2002. — 368 с: ил.
8. Кудерміна О. І., Казміренко Л. І., Власенко С. Б. Соціальна психологія: навч. посіб. Київ: 2020.
9. Основи соціальної психології: Навчальний посібник /О.А. Донченко, . М.М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін.; За ред. М.М. Слюсаревського. – К. : Міленіум, 2008. – 495 с.
10. Основи соціальної психології: підруч. для закл. вищої освіти/ за ред. М. М. Слюсаревського. К. : Талком, 2018. 579 с.
11. Пайнс Э., Маслач К. Практикум по социальной психологии. - СПб, 2000.
12. Парыгин Б. Д. Социальная психология. Истоки и перспективы. – СПб : СПбГУП, 2010. – 479 с.
13. Поліщук В. М. Соціальна психологія: навч. посіб. С.: Університетська книга, 2006.
14. Прокопенко О.В., Троян М. Ю. Поведінка споживачів: Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 176 с.
15. Психологія мас : навчальний посібник / автор-упорядник Я. Є. Кальба. Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 2012. 208 с.
16. Робер М.А., Тильман Ф. Психология индивида и группы: Пер. с франц. - М.: Прогресс, 1988.
17. Роменець В. А. Історія психології: ХІХ – початок ХХ століття : Навч. посіб. – К., 2007.
18. Роменець В. А., Маноха І. П. Історія психології ХХ століття: Навч. посіб. / Вст. ст. В. О. Татенка, Т. М. Титаренко. – К., 1998.
19. Семечкин Н.И. Социальная психология: Учебник для вузов. - СПб.: Питер, 2004. - 376 с.
20. Соколов А.В. Общая теория социальной коммуникации: Учеб. пособие. - СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2002. - 461 с.
21. Соціальна психологія в Україні: Довідник / За ред. М. М. Слюсаревського; Упоряд. Л. П. Булах, Л. М. Калачнікова, Л. П. Черниш. – К. : Міленіум, 2004. – 196 с.
22. Слюсаревський М. М. «Ми» і «Я» в сучасному світі: Вибрані твори / М. М. Слюсаревський. – К. : Міленіум, 2009. – 340 с.
23. Столяренко Л. Д. Психология делового общения и управления. Учебник / Л. Д. Столяренко. — Ростов н/Д: Феникс, 2005. — 416 с.

24. Слюсаревський М. М. Історіогенез соціальної психології як джерело уявлень про її змістовий обсяг, дисциплінарну побудову та науковий статус // Психологія і суспільство. – 2013. – № 2. – С. 45–57.
25. Татенко В. О. Соціальна психологія впливу: монографія. К.: Міленіум, 2008.
26. Фройд З. Вступ до психоаналізу. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2019
27. Циба В. Т. Системна соціальна психологія: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2006. – 461 с.
28. Циба В. Т. Теоретичні засади соціальної психології: системний підхід : монографія. К. : Університет «Україна», 2011. 359 с.
29. Цимбалюк І.М. Психологія спілкування: Навч. посібник – К.: Основи, 2007. – 390 с.
30. Філоненко М. М. Психологія спілкування. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 383 с.
31. Шахова О. Г. Соціальна психологія особистості: навчальний посібник. Харків: «Контраст», 2019.
32. Allport G. W. The historical background of modern social psychology // The handbook of social psychology / Ed. G. Lindzey, E. Aronson. – 2nd ed. – Addison-Wesley, 1968. – Vol. 1. – P. 3–56.
33. Handbook of social psychology / Susan T. Fiske, Daniel T. Gilbert, Gardner Lindzey (Eds.). – 5th Edition: in 2 vol. – New Jersey, 2010.
34. Handbook of the history of social psychology / A. W. Kruglanski, W. Stroebe (Eds.). – New York, 2012.
35. Handbook of theories of social psychology / Paul A. M. van Lange, Arie W. Kruglanski, E. Tory Higgins. – SAGE Publications, 2011. – Vol. 1.; Vol. 2.
36. Harre R. Social Being: a Theory for Social Psychology. – Oxford, 1979.
37. Social psychology: Handbook of basic principles / Ed. By A. W. Kruglanski, E. T. Higgins. – 2nd ed. – USA, 2007.
38. The context of social psychology: A critical assessment / Ed. J. Israel, H. Tajfel. – London, 1972.

5 ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

1. http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/_Index.php
2. <http://pidruchniki.ws/psihologiya/Page-5>
3. <http://www.psychology-science.com>
4. http://uk.wikipedia.org/wiki/Українські_онлайн-бібліотеки